

Gazeta Olsztyńska.

GAZETA OLSZTYŃSKA

W dodatku: »GOSPO NIEDZIELNY« i »GOSPODARZ« wychodzi trzy razy tygodniowo i to na wtorek, czwartek i sobotę. — Kosztuje kwartalnie w drukarni 80 fen., na pocztach 1 markę, z odnośnikiem do domu przez listowego 1 mr. 24 fen.

Ojców mowy, ojców wiary
Brońmy zgodnie: młody, stary.

OGŁOSZENIA

przyjmują się po 15 fen., reklamy po 20 od wiersza, korpusowego. W razie konkursu i wyskarżenia należy do wszelkich rabatów upadają. Listy adresować: »Gazeta Olsztyńska« Allenstein Ostpr., ulica Dolno-Kościelna (Unterkirchenstrasse) 12.

Dziś: Barbary p. i m.
Jutro: Saby.
Pojutrze: Mikołaja b.

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Dziś: wsch. 7 54 zach. 3 46
Jutro: » 7 55 » 3 46
Pojutrze: » 7 57 » 3 45

O polskim radykalizmie.

Często odbija się o uszy nasze słowo radykalizm. Niemcy zarzucają nam, żeśmy są radykałami, a jako tacy niebezpieczni dla państwa pruskiego. Cóż to więc jest radykalizm? Nazwa wywodzi swój początek od łacińskiego wyrazu »radix« i oznacza korzeń. Radykalizm jest zatem coś, co dochodzi do korzenia, w polityce zaś oznacza dążność do naprawy gruntownej, czyli naprawy od korzenia; radykałami są zatem zwolennicy takich politycznych zasad. Niemieckie gazety piszą o nas Polakach, że robimy się coraz to większymi radykałami, coraz zagorzalszemi Polakami, którzy tem samem robią się tem niewygodniejszymi obywatelami państwa pruskiego.

Czyż my jesteśmy rzeczywiście radykałami? Tego zaprzeczyc nie myślimy, oczywiście w pojmowaniu polityki niemieckiej. Ta polityka niemiecka robi nas radykałami, którzy jako tacy powiadają sobie, że władze pruskie postępują z nami coraz to niesprawiedliwiej, że tem samem robią nas coraz to więcej niezadowolonymi. I to nie tylko nam Polakom tak idzie. Duńczycy w Szlezewiku Holsztynie i Francuzi w Alzacji są z rządów niemieckich tak samo niezadowoleni. Czem się to dzieje? Oto tem, że władze nie pozwalają nam się spokojnie rozwijać, jak nam to poręcza pruska konstytucja. Te skargi dotyczą tak dobrze władz świeckich, jak władz duchownych.

Konstytucja pruska powiada: jako Polacy mamy na równi z niemieckimi obywatelami państwa te same obowiązki, zarazem jednak te same prawa. Gdzież jednak są te prawa? Wszystko nam odebrali, nawet naukę religii w szkole, niby ocd pozorem, że Polacy naukę języka polskiego w szkole używali do uprawiania wrogi dla państwa pruskiego agitacji. Takie postępowanie musi nawet najpotulniejszego Polaka oburzyć i wywołać w nim to przekonanie, że władze pruskie rozmyślnie gadają o polskim niebezpieczeństwie, ażeby mieć pozór do tępienia nas.

Każdy Polak wyrobić sobie musi to przekonanie, gdy widzi

jak dzieci w szkole nawet religii uczą po niemiecku,
gdy widzi, że nazwiska polskie gwałtownie niemieczą,

że robią jak największe trudności przy zapisywaniu końcówek nazwisk polskich w urzędach stanu cywilnego,

że władze potajemnie karczmarzom sal na zebrania i wiece udzielać zabraniają,

że władza biskupia do parafii polskich nasyła niemieckich księży, aby niemieczyli lud polski.

Wszystko to są rzeczy, które muszą Polaków oburzać do żywego, bo powyższe środki sprzeciwiają się duchowi konstytucji jak wszelkie prawa antypolskie. Niemcy ciągle się skarżą, że muszą żelazną ręką Polaków trzymać, ażeby im wypędzić z głowy myśli o odbudowaniu przyszłego Królestwa Polskiego. Tymczasem w tem twierdzeniu niema szczerości, ponieważ z Duńczykami

i Francuzami tak samo postępują. To postępowanie wywołuje u gnębionych narodów ten tak zwany radykalizm, to jest potęgę niezadowolony z obecnych stosunków i dąży do radykalnej naprawy złego.

Radykałistami jesteśmy więc z łaski polityki rządu pruskiego.

Gdy hipoteka wypada...

I.

(***) Hipoteka daje dwojaką gwarancję: realną — przez grunt i osobistą — przez resztę majątku właściciela gruntu. Jeżeli zatem w dniu płatności dług hipoteczny nie został zapłacony albo należne procenta, w takim razie wierzyciel dwie ma drogi do uzyskania swojej pretensji. Może starać się albo o subhastę, albo poszukiwać dłużnika z reszty majątku. Poszukiwanie dłużnika z osobistego majątku może się albo w drodze przymusowej administracji — według woli wierzyciela. Jedno i drugie jest niezależne od wysokości danej pretensji.

O subhastę gruntu wniesć można także, jeżeli dłużnik choćby raz procentów nie zapłacił albo nie zapłacił ich punktualnie, a wierzyciel na niepunktualne zapłacenie się nie godzi.

Do wszystkich tych kroków potrzebny jest t. zw. tytuł prawny. Tym tytułem z reguły będzie wyrok sądowy. Dopiero na mocy takiego wyroku wolno podejmować dalsze kroki. Do uzyskania wyroku potrzebny jest zawsze proces cywilny.

Jeżeli dłużnik jest oporny, sprawa może się przeciągnąć. Zanim sprawa się skończy, zanim zapadnie prawomocny wyrok, mogą minąć lata całe. W tym czasie może nieuczciwy wierzyciel gruntu nazaciągać nowych hipotek, a osobisty swój majątek ukryć.

Temu jednak zapobiega prawo. Ordynacja procesu cywilnego ubezpiecza wierzyciela. Dozwala ona, ażeby dłużnik aktem notaryalnym poddał się natychmiastowej przymusowej sprzedaży (subhastie). Takim aktem może być zapis hipoteczny, w którym właściciel gruntu przyznaje, że taką a taką sumę pożyczki otrzymał, albo że dłużny jest z innego powodu (np. jako resztę sumy zakupna, nieuszczone procenta itp.) Zapisu hipotecznego dokonuje się zawsze przed notaryuszem, albo — w tym wypadku jest to samo — przed sędzią. Jeżeli w takim zapisie właściciel gruntu podda się natychmiastowej subhastie, w takim razie zapis ten tyle znaczy co — wyrok i — po spełnieniu mało znaczących formalności — można natychmiast dochodzić przymusowej sprzedaży osobistego majątku dłużnika i — gruntu.

Szczególnie po wielkich miastach przyzwolenia tego z reguły domagają się wierzyciele, a mianowicie banki hipoteczne. Banki hipoteczne wręcz nie udzielają pożyczek temu, kto się na to ogranicznie zgodzi. Na wsiach zastrzeżenie podobne jest bardzo rzadkie. Stawia ono dłużnika w gorsze położenie.

Przypuśćmy teraz że wierzyciel hipoteczny podał wniosek o subhastę. Przy sprzedaży nie bije jednak nikt tag, ażeby hipoteka jego została pokryta. Hipoteka wtenczas albo całkiem albo w części wypada. Bardzo często spodziewał się naturalnie wierzyciel, że hipoteka jego zostanie pokryta. Zdarzyć się także może, że sam z braku gotówki nie mógł bić dosyć wysoko. Zdarza się bowiem często, szczególnie wtenczas, gdy hipoteki poprzednie były zapłacone z zastrzeżeniem, że w razie subhasty hipoteka płatna jest natychmiast gotówką. Jeżeli wierzyciel takiej hipoteki żąda zapłaty w gotówce, a wierzyciel hipoteki następnej — zwłaszcza gdy suma jest wysoka — o tyle pieniędzy postarać się nie może, szczególnie gdy pieniądz jest drogi, natenczas musi on hipoteki swojej się rzec. Jego hipoteka w takim razie »wypada«.

Co tam słycać w świecie?

— Skandaliczny proces urzędników warsztatów okrętowych w Kilonii, jak donoszą z Berlina, dobiega do końca. Zakończono badanie świadków. W jak bezczelny sposób postępowali oskarżeni, świadczy wymownie ujawniony świeżo ciekawy szczegół. Mianowicie wagony, naładowane towarami przeznaczonym na sprzedaż, wpuszczano na wagę tylko dwoma kołami, ponieważ zaś nadużycia te trwały przez całe lata, przeto rząd poniósł ogromne traty.

— Z Koła polskiego w Berlinie. Koło polskie w parlamencie niemieckim wybrało swoim prezesem ks. Ferdynanda Radziwiła wiceprezesem posła Leona Czarlńskiego, sekretarzem p. Jantę Półczyńskiego, zastępcą p. Napieralskiego. Do komisji parlamentarnej oprócz prezesa i wiceprezesa Koła weszli jako członkowie ksiądz: prałat Stychel, Półczyński i Napieralski; do komisji budżetowej: Napieralski i Kulerski; do regulaminowej dr. Dziembowski; do petycyjnej ks. Brandys i dr. Trzeciński. Koło polskie otrzyma prawdopodobnie także urząd sekretarza w biurze parlamentu.

— **Austria.** Rozsyłaczem zatrutych pigulek jest podobno austriacki porucznik Hofrichter. Pismo na porozsyłanych listach ma bowiem wielkie podobieństwo do charakteru jego pisma, obok tego znaleziono u niego pudeleczka w jakich trucizny sprzedają. Kuka aptekarzy i drogerzystów poznało w nim z całą pewnością tego mężczyznę, który truciznę kupował. Władze są przekonane, że Hofrichter jest winowajcą, chociaż to zaprzecza. Zależało mu podobno na tem, ażeby wytruć dziesięciu oficerów i uzyskać następnie wyższą szarżę.

— **Rosya.** Rząd rosyjski postanowił zażądać od rosyjskiej Dumy 40 milionów rubli na marynarkę. Z tego 30 milionów zuzytych zostanie na przebudowanie i ulepszenie warsztatów okrętowych, zaś 10 milionów na spłacenie długów z czasów wojny rosyjsko-japońskiej.

— **Persya.** Zbuntował się tu jeden z perskich szczepów tak zwanych szesewanów. Rząd wysłał na stłumienie buntu 2000 wojska złożonego z rosyjskich żołnierzy.

Nowego Szabarga 2,50 m., Marx z Olsztyna 50 fen. Razem 17 m.

— Pośta do ludu polskiego wyszedł nr. 3 i zawiera sprawozdanie z działalności Koła polskiego w parlamencie. De nabycia w ekspedycji »Gazety Olsztyńskiej«. Od 1-go stycznia 1910 będzie można zapisać Pośta do ludu polskiego także na pocztę za 25 fen. na kwartał. W każdym kwartale wyjdą dwa numery, co każdego 15 pierwszego i trzeciego miesiąca kwartału. Komu zatem wygodniej abonować »Pośta« na pocztę, niech to uczyni. Swoją drogą każdy dotychczasowy abonent będzie mógł »Pośta« pobierać w ten sposób, jak go dotąd odbierał, jeżeli mu z tem wygodniej. Prosimy o abonowanie i polecenie »Pośta«. Czysty dochód przeznaczony jest na popieranie spraw publicznych.

Z Warmii i Prus Wschodnich.

* **Brunswald.** W niedzielę obchodzono tu odpust św. Katarzyny. Udział wierznych był liczny, a wielu przystąpiło do Stołu Pańskiego. Kazanie polskie wygłosił ks. prob. Nahlenz z Gietkowa, niemieckie ks. prob. Kosłowski z Jonkowa, sumę celebrował ks. prob. Barczewski. Podczas sumy zbierane kolektę na kościół.

* **Pasym.** Wtorkowy targ na bydło i konie był średnio obesłany. Za krowy dojne płacono 160 do 200 m., bydło młode 75 do 100 m., na rzeź 26 do 28 m. za centnar, tłuste świnię 46 do 50 m. centnar. Za konie płacono niskie ceny.

* **Nibork.** Przed tutejszą izbą karną toczył się proces, który powinien być przestrogą dla różnych ludzi. Gospodarze Kosman z Bartoszek i kowal Zybulła urządzili sobie w nietrzeźwym stanie wyścigi wozami

w drodze z Niborka do domu. Na wozie K. siedział gospodarz Lach z Grabówka. Wóz ten uderzył z taką siłą o drzewo, że Lach wypadł z wozu. Nieprzytomnego odwieziono do lazaretu, gdzie zmarł w krótkim czasie. Sąd skazał Kosmana na rok więzienia, aresztowano go natychmiast. Zybulła powiesił się i w ten sposób uszedł sprawiedliwości ziemskiej.

* **Zyborck.** Izba karna w Barsztynie skazała gospodarza Kalskiego z Zyborka za brzydkie postęпки i namowę do krzywo-przysięstwa na rok i 6 miesięcy cuchthauzu.

* **Węgorbork.** Wielki pożar szalał w Węgielsztynie. Ogień wybuchł w drewnianej stajni gospodarza Wiemera Spaliły się dwie stajnie i stodoła, a w płomieniach zginęły 4 żrebaki i 6 owiec.

* **Królewiec.** Wystrzałem z rewolweru odebrał sobie życie urzędnik forteczny F. Kula małego kalibru przeszła mu całą głowę, weszła bowiem w prawą skroń a lewą wyszła. Coby było powodem rozpaczliwego kroku niewiadomo.

Z Prus Zachodnich i Pomorza.

* **Gdańsk.** Popelniono tu znów okropny, krwawy czyn. Słusarz Robert Hempfler, który żył ze swą żoną oddawna w rozłące, spotkał ją blisko długiego mostu. Żona zaczęła mu czynić wyrzuty, co H. tak rozwściekliło, że wydobyl rewolwer i strzelił do niej 3 razy, ciężko ją raniąc. Następnie samego siebie kilka strzałami życia pozbaWił. Lekarze mają nadzieję, że ranna Hempflerowa ujdzie z życiem.

* **Grudziadz.** Porucznikowi Buchholzowi, co to zastrzelił swego czasu kochankę i siebie niebezpiecznie postrzelił nie zagraża więcej niebezpieczeństwo życia, ale

prawdopodobnie zaniewidzi na całe swoje życie. Oficerzy stawili wniosek o wydalenie go z wojska, co prawdopodobnie w najbliższym czasie nastąpi. Nie uważają go już za godnego do noszenia munduru oficerskiego.

* **Tuchola.** W Koślince otruli się czadem węglanym wdowa Badtke oraz wnuk jej dwunastoletni Bernard Badtke. Niestety powstało tym sposobem, że kłapę od pieca zamknięto za wcześnie.

* **Lębork.** W ubiegłą środę z 9 ciu członków kolegium magistrackiego złożyło 6 swe urzędy, z powodu nieporozumienia z radnymi miejskimi i rozbieżnych zapatrywań na pewną kwestyę urzędniczą. Ciękawy to strejk.

Z Ks. Poznańskiego.

* **Inowrocław.** Otwór powstały w kościele P. Maryi zapelniony będzie ścianą drewnianą, ażeby wewnątrz jego uchronić od zniszczenia. Jeżeli z wiosną kościół się więcej nie porysuje i jeżeli ziemia nie będzie się więcej osuwała, wówczas dopiero pomysł będzie można o odbudowaniu go.

* **Poznań.** Poseł p. mecenas Chrzastowski, zostawszy członkiem zarządu Banku Przemysłowców, czuje się jednak zniewolonym, złożyć swój mandat poselski. Gazety poznańskie wysuwają na jego miejsce kandydaturę robotniczą.

Sprzedaż drzewa.

— We wtorek, 7 grudnia przed połud. o 9 w Purdzie drzewo na opał starego ciężca z obwodów Nowawieś, Graszki i Mendryny.

Olsztyńska fabryka garderoby

Od 1. maja 1907 z maszyną do przykrawaia stałe J. LEVY, Rynek 20 ceny!

z swem dużym składem sukna jest jedynie miarodajną przy zakupie garderoby dla

meżczyzn i chłopców

gotowej i podług miary

- ponieważ nie prowadzi żadnych artykułów pobocznych i całą swą uwagę zwraca tej gałęzi,
- ponieważ swą garderobę zapasową, z wyjątkiem kilku ubrań dla dzieci sama trwało jak na miarę wykonuje,
- ponieważ z tych powodów jej doświadczony przykrawacz wskutek maszynowego przykrawania się opłaca i dla tego nie oblicza żadnych kosztów fasonu przy zamówieniach na miarę,
- ponieważ swoim krawcom przez cały rok daje pewne zatrudnienie, przez co zwolniona jest od płacenia wysokiej taryfowej płacy, jak u innych krawców opłacać trzeba,
- ponieważ przy małym zysku i nieznacznych wydatkach liczy z największym obrotem który też z roku na rok osiąga.

Przeto nie dziw, że tu i tam objawia się przesąd o moich podpadająco tanich cenach,

który jednakże już po pierwszej próbie ustaje nawet u najwybredniejszego odbiorcy i po odebraniu eleganckiego ubrania na miarę pozostaje każdy mym odbiorcą.

Skład zaopatrzony jest mianowicie w dobre materiały sukienne, ubrania męskie zakietowe i surdutowe, paletoty z grubą podszewką, płaszcze do podróży, jopy, peleryny, kożuchy, ubrania dla chłopców itd. Aby ten zapas przed gwiazdką uprzatnąć, sprzedaje teraz po bardzo niżonych cenach. 500 jopów z grubą podszewką, 500 paletotów i płaszczy, jako i 1000 ubrań dla meżczyzn i chłopców.

Kuba. Powiedz mi Wojtku od kogo kupiłeś twoje juchtowe skorznie, które wciąż chwalisz, że żadnej wody nie przepuszczają.

Wojtek. Ze starego składu Hermanna Frankensteina, ul. Prosta 15. Tam kupuje się nie tylko skorznie, ale także oblekę każdego rodzaju, dobrą i po tanich cenach.

Kuba. Aha, przypominam sobie, zeszłego roku właśnie w targ na bydło zakupiłem różności u Hermanna Frankensteina a w dodatku otrzymałem piękny kalendarz ścienny, to i w tym roku pójde, a zapewne podarek mnie nie minie.

Baczność!

50,000 par trzewików 4 pary za 8 marek!

Z powodu niepłatności kilku wielkich firm zlecono mi sprzedaż wielkiego zapasu trzewików i to znacznie niżej ceny zakupna. Sprzedają przeto teraz każdemu 2 pary męskich i 2 pary damskich trzewików do sznurowania z brunatnej lub czarnej skóry, z dobrą podszewką podbitą, elegancki, modny fason, wielkość wedle podanego numeru wszystkie 4 pary za tylko 8 marek.

Wysyłka tylko za zaliczką.

R. Berger'a

wysyłkowy dom obuwia w Oświęcimiu nr. 33. Wymiana dozwolona lub pieniądze z powr.

Niedoścignione

w konstrukcji i jakości, są moje, systemu Singera (Schwingschiff, Ringschiff i Central Bobbin)

maszyny do szycia dla użytku domowego i dla rzemieślników.

Maszyny familijne

od 55 m. począwszy.

Długoletnia gwarancya.

Bezpłatna nauka wyszywania

Skład wszelkich przyborów igiel, oleju itp.

Reperacya prędko i tania.

Splaty dozwolone.

M. Peiser, Olsztyn, ul. Prosta 5.

Drzewo do dyszli

ma poki zapas starczy talio na sprzedaż.

A. Czezcza w Gronitach.

Ucznia

17-letniego w naukę kowalstwa przyjmie natychmiast lub później

A. Brosch,

mistrz kowalski i fabrykant powozów ul. Strzelecka (Jägerstr.)

Za

końskie włosie

placę najwyższe ceny.

M. Loewy.

szczotkarz, ul. Prosta 20 (dawniej ul. Krzywa.)

Hurtownie

Tylko za gotówkę

Detalicznie.

M. Conitzer i synowie

Telefon 53.

Olsztyn, Rynek 7.

Telefon 53.

Wspólny zakup dla równobrzmiących firm w

Kwidzynie Pr. Z., Malborku Pr. Z., Osnabruku, Olsztynie, Braadenburgu, Gocie, Koburgu.

Własny dom zakupu w Berlinie w ulicy Pocztovej 24.

Korzystna okazja

dla

zakupów gwiazdkowych materii na suknie.

Suknia	6 metrów podwójnie szerokiego warpu.	1.80 m.
Suknia	6 mtr. podwójnie szerokiej materii w kratki i paski	2.25 m.
Suknia	6 metrów mocnego ciemnego sukna damskiego	2.25 m.
Suknia	6 metrów podwójnie szerokiego ciężkiego sukna	3.60 m.
Suknia	6 metrów ciężkiego sukna damskiego Köper	4.00 m.
Suknia	6 metrów krepu we wielu kolorach	4.50 m.

Każda suknia
w eleganckim
kartonie.

Suknia	6 metrów czysto wełnianego szewictu w różnych kolorach	4.50 m.
Suknia	6 metrów wełnianego Mohair krep	5.40 m.
Suknia	6 metrów mohairsergu z polyskiem	5.85 m.
Suknia	6 metrów wełnianego szewictu także diagonal	6.30 m.
Suknia	6 metrów szewictu we wszelkich ciemnych kolorach	6.30 m.
Suknia	6 metrów wełnianego mohairsergow, najlepszy gatunek	8.70 m.

Suknie domowe

Gingham	czarno-białe kratki 90 cm. 6 metrów	3.60 m.
Plótna	imitacja w czerwone i niebieskie paski 8 met.	4.00 m.
Zephyr	w niebiesko-białe paski 70 cm. szerokie 7 metrów	3.70 m.
Rips	dobry gatunek w różowo niebieskie i białe paski 80 cm. 7 metrów	5.00 m.

Suknie z weluru i druku.

Welur bawełniany	w ładnych wzorach 70 cm. szeroki 7 metrów	2.65 m.
Welur bawełniany	ciężki gatunek 70 cm. szeroki 7 metrów	3.00 m.
Niebieski druk	we wielkim wyborze 70 cm. szeroki 7 metrów	2.50 m.
Niebieski druk	dobry gatunek 7 metrów	3.70 m.

Nadzwyczaj korzystna oferta:

Zapas pół gotowych bluzek z biał. weł. batystu z bogatą obsadą od 2.90 m.

Wysyłki wyżej 20.00 m. franko za zaliczką lub za poprzednim nadesłaniem gotówki.

Tylko z powodu zasady »systemu gotówkowego« przy której nam straty każdego rodzaju zostają zaoszczędzone jako też z powodu coraz większego konsumu wspólnego jesteśmy w stanie sprowadzać towary nasze z fabryk największych i najczęściej produkujących nadzwyczaj korzystnie i sprzedawać po znanych tanich, lecz stałych cenach.